

Šľachtiteľský program oviec plemena southdown

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena oviec southdown (ST) vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č. 194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Plemeno southdown je terminálne mäsové plemeno stredne veľkého telového rámca. Plemeno vzniklo v Spojenom kráľovstve zošľachtovaním oviec malého telesného rámca z oblasti z oblasti South Downs v anglickom grófstve Sussex. Začiatok tvorby plemena southdown je možné datovať do roku 1780, kedy angličan John Ellman začal so systematickým výberom, zväčšovaním telového rámca a zlepšovaním úžitkových vlastností lokálnych oviec, ktoré sú dnes označované ako babydoll southdown. Začiatkom 18. storočia sa plemeno southdown rozšírilo z Anglicka do Škótska, Írska, USA, Austrálie a na Nový Zéland. Plemeno southdown bolo využité pre zlepšenie úžitkových vlastností viacerých terminálnych mäsových plemien, ako napr. suffolk, hampshire a charollais.

Exteriér plemena

Ovce plemena southdown sú stredného telového rámca. Živá hmotnosť baranov je od 85 do 105 kg, živá hmotnosť bahníc je od 60 do 80 kg.

Hlava je nesená vysoko. Mala by byť stredne dlhá a primerane široká. Mulec by mal mať strednú šírku a primeranú dĺžku. Spodné rezáky by sa mali dotýkať horného ďasna, podhryz alebo predhryz sú neprijateľné. Oči by mali byť veľké a živé. Nemali by byť prerastené vlnou. Ušnice by mali byť stredne hrubé a primerane dlhé. Postavenie ušnic je v jednej rovine s temenom hlavy, ušnice by nemali byť veľmi vzpriamené ani visiace a môžu byť pokryté vlnou alebo srstou. Plemeno je bezrohé.

Krk by mal byť dobre osvalený, primerane dlhý a vzpriamený, pri koreni široký a plynulo prechádzať do pliec bez zvrásnenia na koži. Plecia by mali byť dobre osvalené a plynulo prechádzať do rebier. Mali by byť tiež v jednej rovine s chrbtom. Šírka v pleciach by mala byť menšia ako šírka v bokoch. Príliš široké plecia nie sú povolené.

Chrbát by mal byť dlhý, dobre osvalený a s primeranou hrúbkou podkožného tuku. Rebrá by mali byť hlboké, široké a dobre klenuté. Bedrá by mali byť dlhé, široké a hrubé. Stehná by mali byť hlboké a výrazne osvalené. Zadok má byť široký, stredne dlhý a relatívne plochý. Koreň chvosta by mal byť vysoko, na úrovni mulca, pri prirodzenom ostrážitom postoji ovce.

Predné končatiny by mali byť krátke a rovné. Zadné končatiny by mali byť postavené mierne naširoko, ale rovno pod ovcou s miernym uhlom v kolennom a päťovom kĺbe a miernym sklonom sponky. Končatiny by nemali byť krátke.

Vemeno bahníc by malo byť široké, dobre upevnené s dvoma ceckami, pacecky nie sú povolené. Oba semenníky musia byť zostúpené, dobre vyvinuté a bez defektov a nemali by byť zavesené príliš nízko.

Rúno je jemné, priliehavé, husté a pokrývajúce celé telo. Rúno by malo byť husté a jemné, s hrúbkou od 23 do 28 μm sortimentu A až B. Hlava je ovlnená na žuchve a nosovej línii. Vlna by nemala zasahovať do očí. Ovlnenie končatín môže presahovať zápästný a päťový klb. Vlna je biela. Pigmentované vlasy v rúne sú nežiadúce.

Koža by mala mať ružovú farbu. Sfarbenie srsti na mulci by malo byť sivé až sivohnedé, a nemalo by byť biele, čierne alebo škvrité. Nosová a ústna sliznica by mali byť čierne alebo modrofialové, ružová farba nie je prípustná. Farba srsti na končatinách by mala byť rovnaká ako farba srsti na hlave, alebo tmavšia. Farba paznechtov by mala byť čierna alebo čierna so svetlými pruhmi. Paznechty by nemali byť voskovobiele.

Úžitkové vlastnosti

Plemeno southdown je rané, terminálne mäsové plemeno s vynikajúcim osvalením, dobrou adaptabilitou a odolnosťou, ľahkým bahnením a vynikajúcimi rastovou schopnosťou. Ovce sú mäsového úžitkového typu. Bahnice dosahujú plodnosť na obahnenú ovcu 130 % a vyznačujú sa veľmi dobrým materinským správaním. Pôrodná hmotnosť jahniat je 3 až 4 kg.

Postup šľachtienia plemena

Šľachtiteľský program v chove mäsových plemien na Slovensku a tak isto aj v chove plemena southdown je zameraný na zlepšenie ukazovateľov úžitkovosti. Základnou formou šľachtienia je čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mäsa. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti KÚOaK. Získané dáta sa využijú aj na výpočet odhadu plemenných hodnôt .

Kontrola úžitkovosti bude sledovať hlavne informácie o plodnosti bahníc, intenzite rastu a osvalení. Do sledovania môžu byť zaradené aj niektoré objektívne ukazovatele zmäsilsti (plocha MLT, hrúbka podkožného tuku).

Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EU.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec plemena southdown chovaného v SR

Ukazovateľ		southdown (ST)
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • stredne veľký rámec tela • dlhý a dobre osvalený chrbát, výborne osvalené plece a stehno • rané plemeno vyznačujúce sa odolnosťou a adaptabilitou • jemnovlnové plemeno s bielym rúnom • ovce aj barany sú bezrohé
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	terminálne mäsové plemeno
	Chovný cieľ	terminálne mäsové plemeno
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	60 – 80 kg
	Chovný cieľ	60 – 80 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	85 – 105 kg
	Chovný cieľ	85 – 105 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	45 – 50 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	70 kg
	Chovný cieľ	80 kg
PDP jahniat do odstavu – jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,270 kg
	Chovný cieľ	0,320 kg
PDP jahniat do odstavu –baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,300 kg
	Chovný cieľ	0,350 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	23 - 28 μ m, sortimentu A až B
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	130 %
	Chovný cieľ	150 % a viac

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roku musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana